

tussen

Duin & Dijk

Themanummer

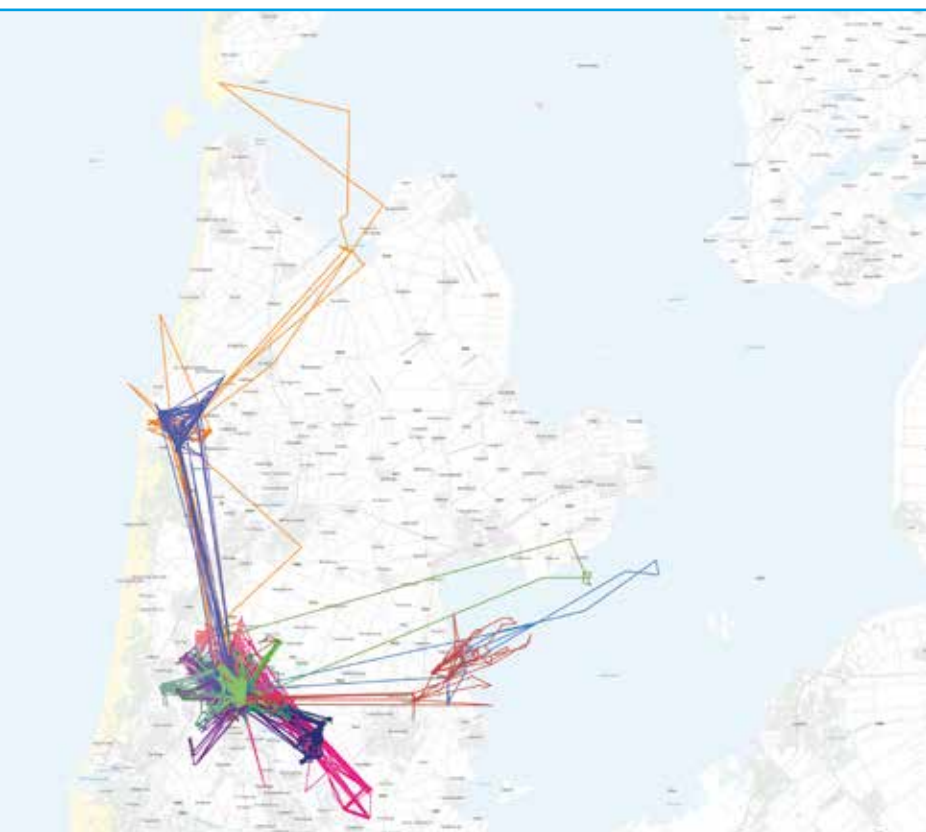
Smient

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 19

2020

Winterverplaatsingen van gezenderde smienten

● Bewegingen van de gezenderde smienten.

In 2018 is gestart met een zenderonderzoek bij smienten. Dit artikel gaat in op de eerste resultaten van dit onderzoek.

Nederland is van internationaal belang als overwinteringsgebied voor smienten. Daarnaast staan smienten in de belangstelling vanwege hun vermeende rol bij de verspreiding van vogelgriep en het veroorzaken van gewasschade. Om een beter inzicht te krijgen in de verplaatsingen van smienten in Nederland en langs hun trekroutes, werden in 2018 en 2019 25 smienten in de Krommenieër Woudpolder (Noord-Holland) voorzien van een zender. Hier worden de eerste inzichten in de winterbewegingen gepresen-

teerd. Uitgebreidere analyses, met name langs de trekroutes, zijn op dit moment nog niet beschikbaar.

Methode

Op 4 februari 2018 werden twintig smienten (zes jonge en acht oude mannen, vijf jonge vrouwen en één vrouw waarvan de leeftijd niet kon worden vastgesteld) en op 16 maart 2019 vijf smienten (alle vrouwtjes, één jonge en vier oude) gezenderd met een GPS/GSM-logger (type OrniTrack 15 van Ornitela). Dit zenderwerk werd uitgevoerd als

onderdeel van het onderzoek naar vogelgriep in samenwerking met onderzoekers van de Linnaeus Universiteit in Kalmar, Zweden. Een klein zonnepaneeltje voorzorg de zenders van stroom, zodat vroeg in het seizoen elke twee uur en vanaf half maart elk uur een GPS-positie opgeslagen kon worden. In de weken tot de voorjaarsstrek werden zo de winterverplaatsingen vastgelegd.

Eerste resultaten

Gemiddeld werden de smienten 37 dagen gevolgd in hun overwinteringsgebied, voordat ze vertrokken naar hun broedgebieden. Van de 25 gezenderde vogels bleven vier gezenderde smienten alle weken in de directe omgeving van de Krommenieër Woudpolder en ondernamen later in het seizoen korte uitstapjes. Drie van deze vogels bleven binnen 15 km van de vangplek en de vierde vloog naar polder Zeevang om na vier dagen weer terug te keren. Dertien smienten bleven tot aan het begin van de voorjaarsstrek in de Krommenieër Woudpolder en de overige polders rond het Alkmaardermeer aanwezig. Binnen dit gebied waren de vogels vrij mobiel en geen van de vogels verbleef de gehele periode in één (deel van

- Smienten die overdag rusten op het Kinselmeer, foerageren 's nachts op de graslanden van Waterland. Foto: Piet Zomerdijk.

- Smient met zender. Foto: Kees de Jager.

een) polder. Het Alkmaardermeer zelf werd door alle vogels gebruikt, hoewel niet dagelijks. De meeste gezenderde vogels sliepen in de polder, waarschijnlijk op bredere watergangen, in de nabijheid van de foerageerplekken. Van het Alkmaardermeer werd voornamelijk de westkant door de smienten gebruikt, en wel het water rondom de Hempolder.

De overige acht smienten vertrokken binnen enkele dagen naar andere pleisterplaatsen. Deze lagen allemaal in Noord-Holland. Vier vogels bleven binnen 10 km van de vangplek, namelijk rond Jisp, bij Heiloo en bij Castricum. Twee vogels kwamen onafhankelijk van elkaar terecht tussen Camperduin en Petten, één van hen via een omweg langs Wieringen en Texel. Twee vogels vlogen naar de IJsselmeerkust, waarvan één na een dag weer terug vloog en de ander onder meer in Polder Zeevang nabij Warder bleef hangen.

Discussie

Deze eerste verkenning van de bewegingen van gezenderde smienten in de Krommenieër Woudpolder laat zien dat een deel van de smienten in de weken voor de voorjaars-

trek redelijk plaatstrouw is, terwijl een ander deel binnen de provincie Noord-Holland uitstapjes maakt of vertrekt naar een nieuwe pleisterplaats. De maximale afstand van verplaatsingen die aan de voorjaars-trek voorafgingen, bedroeg ruim 50 km (naar Texel). Er was duidelijk uitwisseling tussen bekende gebieden waar grote aantallen smienten in Noord-Holland voorkomen (polder Zeevang, Wormer- en Jisperveld, Harger- en Pettemerpolder), die alle hoogstens enkele tientallen kilometers van elkaar vandaan liggen. Nadere analyse zal moeten uitwijzen hoe vaak dergelijke verplaatsingen voorkomen en welke factoren een rol spelen. Daarbij zullen de resultaten die met behulp van de zenders zijn verkregen, worden gecombineerd met de gegevens uit het intensieve kleurringonderzoek dat parallel aan deze studie is uitgevoerd (Cottaar *et al.*, 2020, elders in dit nummer).

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar de families Noom en Wouda, Ab van Dorp van Staatsbosbeheer en de plaatselijke jager Joep van Houts voor hun bereidwillige medewerking. Zenders werden beschikbaar gesteld door

de Linnaeus Universiteit te Kalmar, Zweden en het vangmateriaal door Wageningen Environmental Research. Deze zenderstudie werd uitgevoerd onder studieprotocol Sovon-18-02 (projectcode AVD250002015200). Wij danken het smientenvangteam, bestaande uit Fred Cottaar, Anna Hermsen, Youri van der Horst, Maarten Hotting, Kees de Jager, Håkan Johansson, Erik Kleyheeg, Gerard Müskens, Martijn van Schie, Dirk Tanger, Mariëlle van Toor, Jan Vegelin en José Verbeek-Cottaar, voor hun medewerking in het veld en het ringen, meten, wegen en bemonsteren van de smienten.

Fred Cottaar (contactpersoon)

fred.cottaar@gmail.com

Erik Kleyheeg

Gerard Müskens

Mariëlle van Toor

Jonas Waldenström

Literatuur

- COTTAAR, F., G. MÜSKENS & K. DE JAGER, 2020. Kleurringonderzoek Smienten. Tussen Duin & Dijk 19, themanummer Smient.